

Pargas tingsrätt
Slottsgatan 43
20100 ÅBO

Åbo, 28.12.2007

Till:

Justitieministeriet

Justitieförvaltningsavdelningen

PB 25

00023 STATSRÅDET

UTLÅTANDE OM UTVECKLING AV TINGSRÄTTSNÄTET (ARBETSGRUPPS- BETÄNKANDE 2007:12)

Justitieministeriet tillsatte den 16 februari 2007 en arbetsgrupp för att lägga fram ett förslag till utvecklandet av tingsrättsnätverket så att det i varje landskap skulle finnas 1-3 tingsrätter beroende på antalet invånare. När antalet tingsrätter skulle fastställas till ca 30 st. skulle arbetsgruppen enligt justitieministeriet ta hänsyn till det totala antalet invånare i landskapet och särskilda regionala omständigheter. Dessutom skulle uttryckligen i förslaget ses till att den finsk- och svenskspråkiga befolkningens möjligheter att erhålla tjänster på det egna språket tillgodoses. Under arbetets gång har arbetsgruppen hört undertecknad som sakkunnig i språkfrågan. Undertecknad har i sitt utlåtande av den 10 augusti 2007 konstaterat att finlandssvenskarna måste få behålla de sista tre tingsrätterna med svenska som majoritetens språk, Korsholms tingsrätt, Pargas tingsrätt och Ålands tingsrätt, utan att de fusioneras med närliggande finskspråkiga enheter så att enhetens majoritetsspråk blir finska och svenskan snabbt assimileras.

Arbetsgruppen har lagt fram sitt förslag den 15 oktober 2007. Enligt förslaget skulle Korsholms tingsrätt sammanslås med Vasa tingsrätt så att den svenskspråkiga befolkningen inom domkretsen skulle utgöra 51,7 %. Ytterligare skulle Pargas tingsrätt, trots grundlagens tvingande stadganden och minoritetskonventionen, sammanslås med Åbo tingsrätt och alla Pargas tingsrätts tingsplatser upphöra. Ålands tingsrätts domkrets skulle förbli oförändrad. Justitieministeriet har i sin begäran daterad 23.11.2007, som anlänt 04.12.2007, begärt Pargas tingsrätts utlåtande om arbetsgruppens betänkande. Arbetsgruppen har i sitt betänkande inte kunnat frambringa sådana nya omständigheter eller motiveringar som skulle berättiga indragandet av Pargas tingsrätt i strid med grundlagen och

minoritetskonventionen. Undertecknad hänvisar förutom till detta utlåtande som en kommentar till betänkandet även till sitt utlåtande av den 10 augusti 2007 beträffande hur tingsrättssammanslagningarna bör ske på ett ur språksynpunkt legitimt sätt.

Med tanke på det omfattande materialet i arbetsgruppens betänkande och det faktum att begäran om utlåtande inkommit till tingsrätten först den 4 december 2007, anhåller Pargas tingsrätt härmed om tilläggstid för ingivande av sitt utlåtande åtminstone till den 30 april 2008. Även kommunerna bör ges en lika lång tilläggstid. Utlåtandet ges förberedelsevis i detta skede. En dylik begäran är minst sagt skälig med tanke på de omfattande förändringar en dylik reform skulle innebära för Pargas tingsrätt. Dessutom måste kartmaterialet kompletteras. För tillfället är kartmaterialet bristfälligt och missvisande. För Pargas tingsrätts del finns exempelvis inga vattenrår eller landskapsgränser mot Åland och Nyland utsatta. Faktum är nämligen att Pargas tingsrätts domkrets är större än det ur kartmaterialet framgår och flera av Pargas tingsrätts mål grundar sig på sådant som skett i de perifera delar som inte är utsatta. En översättning av hela betänkandet, enligt Språklagen (2003/423) 31.2 § ter sig även nödvändig särskilt då utlåtandet begärs av svensk- och tvåspråkiga domstolar och kommuner i frågor som är av stor betydelse för hela den finlandssvenska befolkningen. Det korta sammandraget på svenska räcker inte. Man förstår inte helheten eller verkningarna av förslaget, vilka gömmer sig i bilagorna.

1. INLEDNINGSVIS

På s. 4 i betänkandet påstås att det nuvarande tingsrättsnätverket har sin början i jordbrukssamhället då bosättningen var jämnt fördelad över hela landet. Vidare poängteras att förhållandena nuförtiden på många sätt är annorlunda. Befolkningen har koncentrerat sig till de stora städerna, ärendena har blivit allt svårare, de mänskliga rättigheternas betydelse för rättegångsförfarandet betonas allt mer och behovet av personlig service är inte lika stort längre.

Att säga att det nuvarande tingsrättsnätverket skulle ha sin början i jordbrukssamhället är grov generalisering. Faktum är att 1734-års lag hade såväl rådstuvurätter i städerna som häradsrätter (domsagor) på landet. Allt grundade sig på den medeltida romerskkatolska indelningen med en kyrka i varje socken. Kungen kunde bevilja stadsrättigheter där handel var tillåten. Handel var inte tillåten på landet. Även marknaderna skulle hållas i städerna. Istället har det nuvarande tingsrättsnätverket uppkommit till följd av domstolsreformen 1993 då man slopade den gamla indelningen i stads- och landsrätter och införde tingsrätterna. Denna reform hade även i övrigt en mycket

större betydelse än den nu pågående reformen. Då fanns det 97 domstolar som nu bantats ned till 51. Att man nu vill minska domstolarnas antal till 25-30, d.v.s. med ytterligare hälften, måste leda till sämre service för folket i dess helhet. Att ärendena har blivit svårare är ett allmänt drag till följd av samhällets utveckling som inte ens en tingsrättsreform kan råda bot på.

Faktum är att personlig service fortfarande har betydelse inom rättsvården. Speciellt Pargas tingsrätts domkrets och skärgårdens geografiska särprägel nyanseras av långa avstånd och dåliga kommunikationer vilket innebär att invånarna inom domkretsen endast har begränsade möjligheter att besöka någon som helst myndighet. För att inte tala om äldre människor som varken har de tekniska eller fysiska förutsättningarna att komma i kontakt med någon som helst myndighet. För att inte medborgarnas rätt till jämlikt bemötande inom rättsvården skall urvattnas måste parter ha möjlighet att få personlig rådgivning inom rimligt avstånd. Ett gott exempel på ändamålsenlig service är Pargas tingsrätts tingplatser till vilka invånare från den yttre skärgården kunnat komma för att lämna in ansökningsärenden eller för att delta i rättegångar. Faktum är att fortfarande ca 70 % av alla brottmål förutsätter att svaranden, och ofta målsäganden som hörs i bevisningssyfte, är personligen närvarande. Dessutom är det en huvudregel att parterna hörs i bevisningssyfte i ett tvistemål. Vid Pargas tingsrätt har det traditionellt alltid varit domaren som flyttat på sig närmare folket. Föreliggande reform innebär tvärtemot att folket tvingas förflytta sig hundratals kilometer till domstolarna.

På s. 6 i betänkandet framhävs att en levande rättsvård skapar förutsättningar för samhällsfreden. Detta uppnås dock inte genom att avskaffa 50 % av domstolarna, Domstolarna är och har varit starkt bundna till sina områden och sin region. Rättsvården hålls levande genom att medborgarna har insyn i domstolarnas verksamhet. Detta går inte om domstolarna verkar hundratals kilometer från medborgarna och på ett främmande språk.

Vad beträffar de mänskliga rättigheterna så kan man fråga sig hur betonandet av dem går ihop med att avskaffa tingsrätter som arbetar på minoritetens modersmål och förser minoriteten med service på dess modersmål. Justitieministern har alltid varit en förespråkare för mänskliga rättigheter men kan vara den instans som tillsammans med arbetsgruppen för utvecklandet av tingsrättsnätverket i och med föreliggande reform skrotar finlandssvenskarnas minoritetsrättigheter i rättsvården för all framtid.

2. UTVECKLINGSBEHOV TILL FÖLJD AV KRAVET PÅ EFFEKTIVITET

Regeringens produktivetsprogram och det krav på effektivitet och produktivitet som betonas i arbetsgruppens betänkande låter illa i samband med rättsvården och individernas rättsskydd. Dessutom får olika förvaltningsekonomiska grunder inte överhuvudtaget ges prioritet vid en bedömning av ett sådant grundrättighetsskyddat arrangemang som domstolarnas domkretsar, se exempelvis undertecknads utlåtande av den 10.08.2007, s. 1-2.

Arbetsgruppen har inte på något sätt rent konkret kunnat visa på några inbesparingar den föreliggande reformen skull kunna medföra. Inga siffror presenteras och arbetsgruppen motiverar som ett cirkelresonemang utvecklingsbehovet genom att hänvisa till övriga utredningar inom justitieministeriet. Reformen verkar endast innebära att den redan existerande personalen flyttar på sig. Man kan även starkt ifrågasätta hur överflyttning av personal från en plats till en annan kan medföra större skicklighet hos personalen. Den föreliggande reformen går nämligen endast ut på att flytta personal från en plats till annan, se exempelvis OHOI (4/2007) s. 4-6. För att kunna upprätthålla samma tvåspråkiga servicenivå som nu krävs åtminstone samma blygsamma resurser även i framtiden.

Specialiseringsbehovet har ansetts som en grund för större enheter. I Pargas tingsrätts fall gäller att den redan är specialiserad, nämligen på mål på svenska, finska och tvåspråkiga mål. Vid behov finns tillgång till diskussioner med andra domare vid exempelvis Åbo tingsrätt. På s. 5 poängterar arbetsgruppen hur viktigt det är att domstolen har tillräckligt mångsidiga mål med tanke på personalens utvecklingsmöjligheter. Även i detta hänseende är Pargas tingsrätt en föregångare. Vid Pargas tingsrätt har exempelvis notarierna alltid haft mycket mångsidiga uppgifter vilket de även med tacksamhet poängterat i efterhand efter flera år i arbetslivet. Dessutom är samhörigheten mellan de anställda mycket intensivare vid mindre enheter, till skillnad från vad som hävdas i betänkandet s. 5. Inom skolväsendet har det exempelvis numera gått upp för beslutsfattarna att små skolor ger bättre samhörighet och mera personlig och individuell undervisning. Dessutom är det samhörigheten och gemenskaps känslan som får arbetstagarna att trivas på en arbetsplats. Att tro att domstolarna genom att specialiseras skulle locka till sig yrkeskunnig personal är rent önsketänkande. Genom att stegvis höja de anställdas löner och locka med en personlig arbetsmiljö bibehåller domstolarna sin konkurrenskraft.

Möjligheten till utjämning av uppgifter tingsrätter emellan har ansetts som en motivering till större tingsrätter och ökad effektivisering enligt betänkandet s. 6. Faktum är dock att problemet inte

avhjälp märkbart genom reformen. Inte kan de stora tingsrätterna heller utjämna ärendemängden sinsemellan. Dessutom inverkar reformen inte överhuvudtaget positivt på de tingsrätter som är mest belastade, så som exempelvis Helsingfors tingsrätt. Tvärtom verkar reformen eftersträva stora överbelastade tingsrätter så som Åbo och Tammerfors tingsrätter. I fråga om Åbo tingsrätt eftersträvas en utveckling i fullständigt fel riktning där bl.a. utrymmesbristen skulle bli ett synnerligen stort problem.

3. UTVECKLANDET AV TINGSRÄTTSORGANISATIONEN I FINLAND OCH SVERIGE

Till följd av tingsrättsreformen 1993 uppstod bl.a. 14 tingsrätter med två domare. Domkretsindelningen influerades bl.a. av tryggandet av de språkliga rättigheterna enligt betänkandet s. 7. Det finns dock inget som tyder på att inställningen till de språkliga rättigheterna skulle ha förändrats under 2000-talet. Följaktligen borde även i denna dag de språkliga rättigheterna leda till att små svenskspråkiga tingsrätter kunde bevaras. Detta vore även i synnerhet befogat med tanke på det åtminstone internationella kravet på bevarandet av minoritetsrättigheterna. Detta krav verkar helt ha åsidosatts i samband med åklagarreformen. På s. 14 i betänkandet betonas att den svenskspråkiga åklagarserVICEN tryggats genom ökat antal åklagare med utmärkta kunskaper i svenska. Faktum är dock att det fattas svenska avdelningar inom åklagardistriktet och personal med språkkrav så att den kunde avfatta handlingar på svenska. Bland annat straffregister har allt oftare börjat komma till tingsrätterna på finska i svenska mål.

Även situationen i Sverige skulle ge stöd för bevarandet av mindre enheter i Finland enligt betänkandet s. 10. Fem av tingsrätterna i Sverige har ett befolkningsunderlag på mindre än 50.000 invånare och det förefaller även i Sverige finnas tingsrätter med endast ca 10 anställda. Pargas tingsrätt med ett ca 23.000 invånares befolkningsunderlag och 20 anställda skulle mycket väl lämpa sig enligt samma mönster som i Sverige. Nämnvärt är även att hela 8 tingsrätter i Sverige har ett befolkningsunderlag på mellan 50.000 och 100.000 invånare, m.a.o. i motsvarande storleksklass som en eventuell tingsrätt bestående av Pargas och Raseborgs tingsrätter med ca 67.000 invånare.

4. ARBETSGRUPPENS FÖRSLAG TILL NYA DOMKRETSAR

Arbetsgruppen poängterar att den utfört sitt uppdrag enligt de riktlinjer den fått av ministeriet. På s. 16 i betänkandet framhävs exempelvis att antalet tingsrätter skulle fastställas till 1-3 st. per landskap och att befolkningsunderlaget för varje tingsrätt skulle vara ca 100.000 invånare. Poängteras bör

dock att arbetsgruppen även uttryckligen i förslaget skulle se till att den finsk- och svenskspråkiga befolkningens möjligheter att erhålla tjänster på det egna språket tillgodoses. Dessutom skulle antalet tingsrätter fastställas till mellan 25 och 30. Inom ramen för detta saknas Pargas tingsrätt bland de tingsrätter vars domkretsar enligt arbetsgruppen inte borde ändra. Till dessa tingsrätter hör enligt arbetsgruppen Ålands, Esbo, Helsingfors och Vanda tingsrätter.

Enligt undertecknad borde dock Esbo och Vanda tingsrätters domkretsar sammanslås till en tingsrätt med ett befolkningsunderlag på 433.199 invånare för att ens närma sig den föreslagna Åbo tingsrätt med 457.781 invånare. För en sammanslagning av Esbo och Vanda tingsrätter talar dessutom det obefintliga avståndet domkretsarna emellan. Dessutom kunde Lojo tingsrätt slås ihop med Esbo tingsrätt eller Tusby tingsrätt och omspanna kommunerna Kyrkslätt och Sjundeå. Man kan även starkt ifrågasätta vad det är som skiljer Pargas tingsrätts domkrets (23.000 invånare) från exempelvis Ålands (27.000 invånare) eller den planerade Lapplands tingsrätts (30.000 invånare) domkretsar. Avstånden i den åboländska skärgården med alla dess tusentals holmar och skär tillsammans med det faktum att majoritetsspråket är svenska borde definitivt tala för bevarandet av Pargas tingsrätt. Att bevara Ålands tingsrätt med hänvisning till ”den språkliga och regionala helheten” och den planerade Lapplands tingsrätt med hänvisning till tryggheten av samernas ställning gör diskrimineringen av befolkningen inom Pargas tingsrätts domkrets synnerligen uppenbar.

På s. 19 i betänkandet framkommer att arbetsgruppen föreslår 5 tingsrätter inom Nylands landskap och två tingsrätter inom Lapplands landskap. Ylivieska tingsrätt skulle omspanna två landskap och i övriga landskap skulle finnas en tingsrätt. Vad arbetsgruppen inte överhuvudtaget förklarar är varför Åbo tingsrätt skall vara den enda tingsrätten inom sitt landskap. Redan nu är inflyttningen stor till Åbo med omnejd. I förhållande till Nylands landskaps 5 tingsrätter ter sig förslaget att Åbo tingsrätt skulle vara den enda tingsrätten inom sitt landskap särdeles vrångt. Förslaget för Borgås tingsrätts del är ändamålsenligt och ett tecken på att arbetsgruppen i det fallet lyckats se till att de språkliga rättigheterna förverkligas. Kommunen Pyttis hänförs till Borgå och därmed överskrids läns- och landskapsrarna. Enligt rättegångsbalken består en tingsrätts område inte av landskap eller härad, utan av en eller flera kommuner.

I fallet med Ylivieska tingsrätt har landskapsgränsen kunnat överskridas. Dessutom överskrider den nuvarande Forssa-Loimaa tingsrätt landskapsgränserna. I arbetsgruppens förslag nämns att domkretsarna i huvuddrag skulle följa häradsgränserna. Härav följer att Pargas tingsrätt och Raseborgs tingsrätt mycket väl kunde sammanslås. Från den bildade domkretsen borde dock Kyrkslätt och

Sjundeå överförs till exempelvis Esbo tingsrätt. Kyrkslätt och Sjundeå hör redan nu till Esbo härad. Dessutom vore en sammanslagning av Pargas och Raseborgs tingsrätter ändamålsenlig med tanke på hovrättsindelningen då bägge tingsrätterna redan i dagens läge hör under Åbo hovrätt.

5. TINGSRÄTTERNAS VERKSAMHETSSTÄLLEN

Arbetsgruppen har även på s. 20 i betänkandet bedömt behovet av verksamhetsställen för tingsrätterna genom att på ena sidan ställa kravet på effektivitet och på andra sidan kravet på personlig service. Av någon anledning undervärderar arbetsgruppen det verkliga behovet av personligt hörande i domstolen. Samtidigt är ett flertal lagar fyllda av bestämmelser om hörande personligen. Även principen om rättvis rättegång förutsätter personligt hörande. Till och med i samband med det skriftliga förfarandet i brottmål bör svaranden höras eller beredas tillfälle att bli hörd personligen om domaren vill döma fängelse mellan 6 och 9 månader.

Faktum är att där det finns stort behov av ett sidokansli finns det i själva verket behov att hållas kvar en tingsrätt, så som i en av de avvikande åsikterna framförts. Än en gång betonas att rättslig rådgivning kan göras per telefon eller elektroniskt. Faktum är dock, som tidigare sagts, att det finns holmar inom bland annat Pargas tingsrätts domkrets på vilka det varken finns elektricitet eller telefonförbindelse. Därför är tingsplatser så som exempelvis Pargas tingsrätts av vital betydelse. Det samma gäller Pargas tingsrätts stämningsmän som är stationerade på rimligt avstånd från befolkningen. Dessutom upprätthålls säkerheten på tingsplatserna av stämningsmännen eller vid behov av språkkunnig polis, som finns på varje ort. Invånare i periferin kan ta sin båt eller förbindelsebåten och besöka tingsplatsen då det är ting för att sköta sina ärenden hos tingsrätten. Så som även arbetsgruppen konstaterar på s. 22 och 24 måste det finnas tillräckligt med tingsplatser där det ordnas sammanträden så att parternas resor till tingsplatserna inte blir för långa.

Användning av videoutrustning i rättegång kommer aldrig någonsin att ersätta behovet av domstolar, särskilt i skärgårdsförhållanden som mest liknar förhållandena i Lappland. Förslaget med servicepunkter med videoutrustning är värt att understöda förutsatt att alla har tillgång till tekniken inom rimligt avstånd.

Enligt betänkandet s. 25 skulle ett sidokansli i Ekenäs grundas för Lojo tingsrätt. Undertecknad anser dock att Raseborgs tingsrätt, med undantag av kommunerna Kyrkslätt och Sjundeå, istället kunde sammanslås med Pargas tingsrätt och Lojo tingsrätt utökat med Kyrkslätt och Sjundeå

sammanslås med Esbo tingsrätt. Även i Gamla Karleby har grundandet av ett sidokansli helt korrekt ansetts ändamålsenligt med tanke på de språkliga rättigheterna för de 6.000 svenskspråkiga där. Varför de språkliga rättigheterna inte betonas för de 14.000 svenskspråkiga inom Pargas tingsrätts domkrets förblir outtalat.

6. TRYGGANDET AV DE SPRÅKLIGA RÄTTIGHETERNA

Vad gäller tryggheten av de språkliga rättigheterna hänvisar undertecknad till sitt omfattande utlåtande av den 10 augusti 2007. Nämnas kan exempelvis att arbetsgruppen i sitt betänkande inte alls beaktat GL 17 §. Utgångspunkten borde ha tagits i ifrågavarande lagrum. I grundlagens 17.2 §, andra satsen, stadgas nämligen att det allmänna skall tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och "samhälleliga behov" enligt lika grunder. Till de i momentet avsedda "samhälleliga behoven" kan med fog anses höra bland annat den svenskspråkiga befolkningens rätt att erhålla vissa samhällsfunktioner på svenska; svenskspråkiga domstolar utgör en synnerligen viktig samhällsfunktion.

Av undertecknads utlåtande av den 10 augusti 2007 framgår på ett tydligt sätt att de sista tre tingsrätterna med svenska som majoritetens språk, Korsholms tingsrätt, Pargas tingsrätt och Ålands tingsrätt måste bevaras utan att de fusioneras med närliggande finskspråkiga enheter så att enhetens majoritetsspråk blir finska och svenskan snabbt assimileras. Om Korsholms tingsrätt trots allt sammanslås med Vasa tingsrätt måste till Seinäjoki tingsrätt överföras de senast till Vasa tingsrätt fogade fjärrstyrda, finska områdena Kyrönmaa med flera. Svenskan har genom dessa helt finska områden en onödigt knapp majoritet i den planerade Vasa tingsrätt.

På s. 28 i betänkandet påstås att eftersom antalet domare med utmärkta kunskaper i svenska är litet då man ser till hela landet skulle kravet på utmärkta kunskaper i svenska för alla domare vid den planerade Vasa tingsrätt innebära att det vore svårt för de övriga tvåspråkiga tingsrätterna att få språkkunniga domare. En dylik tanke är enligt undertecknad verkligen befängd. Att likgiltigt godkänna det faktum att språkkunskaperna hos domarna nationellt sett är bristfälliga gör inte de värdefulla kunskaperna i svenska bättre. Tvärtom, en dylik inställning till kravet på språkkunskaper skulle bekräfta attityden att svenskan ses som nyttig men ändå inte nödvändig. Majoriteten av befolkningen inom den planerade Vasa tingsrätt skulle vara svenskspråkiga. Följaktligen skall domarna ha utmärkta kunskaper i svenska eftersom befolkningens behov det kräver.

Arbetsgruppen tar ytterligare ställning till frågan med språkavdelningar och s.k. öronmärkta domare vid vissa tingsrätter för att trygga befolkningens rätt till service på sitt eget modersmål enligt lika grunder. Enligt undertecknad innebär dock både förslaget med svenskspråkiga avdelningar och öronmärkta domare istället för självständiga domstolar med svenska som majoritetens språk en försämring av svenskans ställning. Så som arbetsgruppen själv poängterar har dock ingen språkavdelning grundats sedan 1.9.2005. Dylika svenskspråkiga avdelningar skulle definitivt behövas vid exempelvis Helsingfors, Esbo och Vanda tingsrätter med sina 66 000 svenskspråkiga där de största språkproblemen så här långt verkar finnas. Det räcker inte med öronmärkta domare vid ifrågasättande tingsrätter. Arbetsgruppen ger inte något förslag på hur en språkavdelning kunde se ut, d.v.s. hur många domare och hurudan personal som skulle ingå i en språkavdelning, hurudana utrymmen skulle språkavdelningen ha m.m. Inte ger arbetsgruppen heller något förslag på hur många de öronmärkta domarna skulle vara eller vem som skulle bestämma om antalet öronmärkta domare eller om språkkraven på dessas personal.

Undertecknad motsätter sig att dessa s.k. språkavdelningar skulle tilldelas även finskspråkiga mål. Dessutom måste man i språkavdelningarna få koncentrera sig på de rätta avgörandena i de svenska målen istället för att assistera eventuella finskspråkiga kollegor i översättningsuppgifter. Varifrån skulle resurserna tas till att lära upp de finskspråkiga domarkollegorna att handlägga mål på felfri svenska om inte resurserna ens finns att bibehålla domstolar som handlägger mål på svenska?

Även om arbetsgruppen skulle anse att syftet med förslagen på s. 30 i betänkandet för tryggheten av de språkliga rättigheterna skulle vara gott, finns det i och med dylika arrangemang inga bestående garantier för tryggheten av de språkliga rättigheterna. Sådana bestående garantier är de nu verkande självständiga tingsrätterna. Hur mycket uppmärksamhet som fästs vid språkkunskaperna vid en tingsrätt hänger långt på hurudan lagmannens inställning är. Till exempel vid Åbo tingsrätt har lagmannen ansett att det inte är så viktigt på vilket språk ett avgörande är givet, bara det är rätt. Men hur skulle ett avgörande kunna vara rätt om domaren inte förstått vad parterna anfört. Så som situationen är för tillfället saknar de stora tvåspråkiga tingsrätterna praktiskt taget helt svenskkunnig personal genom sin hittills iakttagna rekryteringspolitik. Problemen börjar redan vid dörrvakterna.

På s. 31 i betänkandet framhävs samernas språkliga rättigheter i stöd av GL 17.3 § även om arbetsgruppen inte velat framhäva GL 17 § i fråga om de svenskspråkigas språkliga rättigheter. Enligt betänkandet skall det allmänna vid tjänstetillsättningar se till att personalen även klarar av att ge service på samiska. I detta hänseende verkar samernas språkliga rättigheter vara starkare än de

svenskspråkigas rättigheter.

7. LÖSNINGEN FÖR PARGAS TINGSRÄTTS DEL

ALTERNATIV 1. Enligt undertecknad skulle Pargas tingsrätt fungera väl även framöver som självständig domstol med tingsplatserna bevarade i Dragsfjärd, Kimito, Nagu och Pargas. Pargas tingsrätts domkrets präglas av långa avstånd och dåliga kommunikationer. Detta innebär att invånarna inom domkretsen endast har begränsade möjligheter att besöka någon som helst myndighet. För att inte medborgarnas rätt till jämlikt bemötande och tilliten till rättsvården skall urvattnas måste parterna ha rätt till service inom rimligt avstånd och på sitt eget modersmål. Dessa mål uppfylls om Pargas tingsrätt och dess tingsplatser bevaras.

ALTERNATIV 2. Om en sammanslagning trots allt skulle anses nödvändig för Pargas tingsrätts del, bör detta ske genom att lägga aspekter avseende en levande och verklig språkservice till grund. En tänkbar och med tanke på språket ändamålsenlig lösning skulle härvid vara att slå ihop Pargas tingsrätt med Raseborgs tingsrätt. Från den bildade tingsrätten borde dock primärt de övervägande finskspråkiga kommunerna Kyrklätt och Sjundeå, vilka redan nu hör till Esbo härad i alla andra funktioner, överföras till Esbo eller Lojo tingsrätters domkrets. Även utan kommunerna som skulle komma att höra till Pargas-Raseborgs tingsrätts domkrets skulle Lojo tingsrätt ha ett befolkningsunderlag på över 100.000 invånare, närmare bestämt 121 000 invånare. Befolkningsmängden i en sådan tingsrätt Pargas-Raseborg skulle vara ca 66 800 invånare (61,0 % svenskspråkiga, 36,6 % finskspråkiga och 2,4 % övriga). Den bildade tingsrätten skulle med andra ord ha en svenskspråkig majoritet. Pargas tingsrätts kansli och personal skulle kunna förbli i Åbo och de befintliga tingsplatserna bevaras och Raseborgs tingsrätts personal förbli i Ekenäs.

Enligt arbetsgruppen skulle en sammanslagning av Pargas och Raseborgs tingsrätter innebära att den bildade domkretsen till sitt område skulle bli konstgjord, oändamålsenlig och att den inte skulle vara i enlighet med de naturliga förbindelserna för uträttande av ärenden. Dessutom påpekar arbetsgruppen att tingsrätten skulle ha mindre än 100.000 invånare. Faktum är dock att det från Raseborgs tingsrätts kansli i Ekenäs till Kimito är endast ca 58 km. Den bildade tingsrätten Pargas-Raseborg med sina 66 800 invånare skulle inte vara mera konstgjord eller oändamålsenlig än Ålands tingsrätt (befolkningsunderlag endast 27 000 invånare), Lapplands tingsrätt (befolkningsunderlag endast 30 000 invånare), Kajana tingsrätt (befolkningsunderlag 85 000 invånare) eller Borgå tingsrätt (befolkningsunderlag 98 000 invånare).

ALTERNATIV 3. Om en sammanslagning med endast Raseborgs tingsrätt av någon anledning skulle vara omöjlig borde Pargas tingsrätt sammanslås med Ålands tingsrätt och Raseborgs tingsrätt, exklusive Kyrkslätt och Sjundeå, eller endast med Ålands tingsrätt. Befolkningmängden i en sådan Kustens tingsrätt (Rannikon käräjäoikeus) bestående av Pargas, Raseborgs och Ålands tingsrätters domkretsar skulle vara ca 93 800 invånare (69,8 % svenskspråkiga, 28,0 % finskspråkiga och 2,2 % övriga). Kustens tingsrätt skulle ha kanslier i Åbo, Ekenäs och Mariehamn och Pargas tingsrätts tingsplatser skulle bevaras. Även med detta arrangemang skulle invånarna garanteras service inom rimligt avstånd och på sitt eget modersmål.

8. TINGSRÄTTERNAS UTRYMMEN

På s. 37-38 i betänkandet har arbetsgruppen bedömt tingsrätternas utrymmesbehov samt de kostnader som skulle föranledas av eventuella tillbyggnader och renoveringar. Vad beträffar situationen för den planerade Åbo tingsrätts del skulle utrymmessituationen blir närmast sagt katastrofal om Pargas, Salo, Nystad och Forssa-Loimas tingsrätter skulle införlivas med ifrågavarande tingsrätt.

Arbetsgruppen föreslår att åklagarsidan och utmätningssidan skulle kunna flytta till andra lokaliteter utan att nämna var ifrågavarande lokaliteter skulle finnas. Trots detta skulle utrymmena i Åbo ändå vara alltför små för en verksamhet som enligt förslaget skulle komma att betjäna långt över en halv miljon människor. Det skulle inte heller finnas tillräckligt med parkeringsplatser för varken personal eller klienter som skulle tvingas komma hundratals kilometer ifrån. Om Pargas tingsrätt trots grundlagens tvingande stadganden, minoritetskonventionen och ovan anförda skäl sammanslås med Åbo tingsrätt vore det ,p.g.a. den utrymmesbrist som skulle aktualiseras, minst sagt ändamålsenligt att ändå bevara Pargas tingsrätts tingsplatser i Dragsfjärd, Kimito, Nagu och Pargas.

Avslutningsvis kan man fråga sig hur ändamålsenliga arbetsgruppens inexakta kostnadsberäkningar är i st. 9.2 på s. 38. Är det verkligen så budgeten som föranleds av en reform skall göras.

9. AVSLUTNINGSVIS

På s. 38-39 i betänkandet framhäver arbetsgruppen att en tingsrättsreform av det föreslagna slaget skulle innebära förbättrad kvalitet på det rättsskydd tingsrätternas kunder åtnjuter. Vidare påstås att den svenskspråkiga befolkningens ställning skulle förbättras.

Faktum är dock att effekten närmast skulle vara den motsatta. En dylik reform skulle endast innebära att samma personal som nu redan finns att tillgå skulle flytta på sig från ett ställe till ett annat. Omplacering av domare genom ändrade utrymmen innebär inte att domare därför skulle förvandlas till bättre och mer kunniga producenter av kvalitetsavgöranden. De som skulle komma att lida av den planerade av reformen är kunderna. Exempelvis Pargas tingsrätts kunder skulle tvingas ta sig från den yttersta skärgården med sina dåliga förbindelser för att vid Åbo tingsrätt sedan inte bli betjänade och förstådda på sitt modersmål. Om den föreslagna reformen förverkligas försämrar inte bara kvaliteten på rättsskyddet utan även det svenska språkets ställning som domstolsspråk i Finland för all framtid.

Enligt lagen om främjande av skärgårdens utveckling (1981/404), § 7 om statliga arbetsplatser bör staten i egenskap av arbetsgivare sträva efter att bevara statliga arbetsplatser i skärgården. Om ett statligt ämbetsverk, en statlig inrättning eller ett statligt affärsverk ämnar minska antalet arbetsplatser i en skärgårdskommun eller i en skärgårdsdel av annan kommun, skall i saken först begäras skärgårdsdelegationens utlåtande som om möjligt skall beaktas vid beslutsfattandet och i annan verksamhet.

Statsrådet beslutade den 18 december 2003 om skärgårdskommuner och de skärgårdsdelar i andra kommuner på vilka bestämmelserna om skärgårdskommuner tillämpas åren 2004-2007. I detta beslut ingår samtliga av kommunerna inom Pargas tingsrätts domkrets. Pargas tingsrätts tingsplatser finns förutom i Åbo även i Dragsfjärd, Kimito, Nagu och Pargas. Ute vid dessa tingsplatser finns totalt tre direkt anställda städerskor och tre stämningsmän. Av skärgårdsdelegationen måste m.a.o. begäras utlåtande om den planerade reformen.

Charles Lindroos

Lagman, Pargas tingsrätt